

УДК 336.71.078.3

Рудь І.Ю.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Маташнюк О.С.
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Наявність достатніх джерел фінансових ресурсів є основою ефективного функціонування банківської системи будь-якої країни. В багатьох країнах за рахунок залучення заощаджень населення відбувається формування ресурсної бази банків. Саме від умов та засобів її формування залежать такі важливі показники діяльності банків як рентабельність та ліквідність, тому проблема формування та ефективного використання ресурсної бази банків залишається актуальною і вимагає подальшого дослідження.

Гостро стоїть проблема розбіжності термінів залучення та розміщення ресурсів перед українськими комерційними банками, тобто не вирішено остаточно завдання забезпечення ліквідності та платоспроможності. Необхідно підтримувати певне співвідношення між власними і залученими коштами, оскільки надмірна наявність залучених коштів збільшує ризик і підвищує потенційну загрозу неплатоспроможності банку. Переважне формування банківських ресурсів за рахунок власного капіталу призводить до втрати певною групою акціонерів контролю над банком, зниження рівня виплати дивідендів і ринкової вартості акцій [1].

Пошук шляхів оптимального формування та подальшого використання ресурсної бази банків України є актуальною проблемою сьогодення, адже кризові явища у фінансовій системі України загострили цю проблему ще більше.

Одним із найважливіших завдань для забезпечення економічного зростання є формування ресурсної бази комерційних банків. Банківська система має володіти сукупністю ресурсів достатніх як для кредитування поточних потреб суб'єктів господарської діяльності, так і для розвитку інвестиційної діяльності, формування відповідних резервів і підтримки власної ліквідності. Обсяг фінансових ресурсів визначає попит на фінансовому ринку й безпосередньо впливає на розмір процентних ставок як за пасивними, так і за активними операціями [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та розвитку ресурсної бази комерційних банків в Україні і зарубіжних країнах присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені: М. М. Коваль, О. І. Лаврушин, А. М. Мороз, Ж. Рівуар, А. В. Глаголева, Г. С. Ланова та інші. В роботах цих науковців глибоко аналізуються проблеми ресурсної політики та управління ресурсами комерційних банків. Однак, незважаючи на значні результати наукових досліджень, невирішеними залишаються питання щодо вибору джерел нарощування ресурсів банків та участі держави в рекапіталізації проблемних банків.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз динаміки зміни кількісних показників основних видів ресурсів комерційних банків України та визначення можливих шляхів їх збільшення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківські ресурси – це власні кошти банку (власний капітал), а також кошти, залучені та запозичені на фінансовому ринку, які використовуються для здійснення активних операцій та надання послуг з метою отримання прибутку. При цьому, розмір прибутку має забезпечувати виплату дивідендів, створення резервів і розширення банківської діяльності.

За останні роки в структурі ресурсів банків склалися наступні тенденції. По-перше, у докризовий період закріпилася тенденція до збільшення залишків на рахунках фізичних осіб. Це відбувається завдяки росту доходів населення, зрушенням в ощадній поведінці домашніх господарств і, як наслідок, має прояв у певному збільшенні довіри населення до банківської системи. Вклади населення почали займати вагоме місце в формуванні ресурсної бази банків. По-друге, зростали кошти юридичних осіб в структурі ресурсів банку, що також позитивно впливало на ресурсну базу банку. Одночасно помітно зростала динаміка випущених банками боргових зобов'язань.

Не дивлячись на закріплення у докризовий період позитивних тенденцій в динаміці та структурі ресурсів банків, не втратили своєї актуальності невирішені проблеми. До них, в першу чергу, відноситься низький рівень ресурсної бази та перевага коротких пасивів. Це робить банківський сектор схильним до ризику втрати ліквідності, підвищенню кредитного та ринкового ризику. В результаті

цього банки мають обмежені можливості кредитувати нефінансовий сектор економіки та населення, забезпечувати достатній рівень довіри клієнтів та вкладників.

Негативний вплив на банківську діяльність мають низькі доходи населення. Незадовільний фінансовий стан позичальників вимагає створення значних резервів, що в умовах відсутності відносно стабільних джерел надходження ресурсів ускладнює формування ресурсної бази комерційних банків.

Розглянемо динаміку власного капіталу комерційних банків України за 9 років (таблиця 1).

Таблиця 1

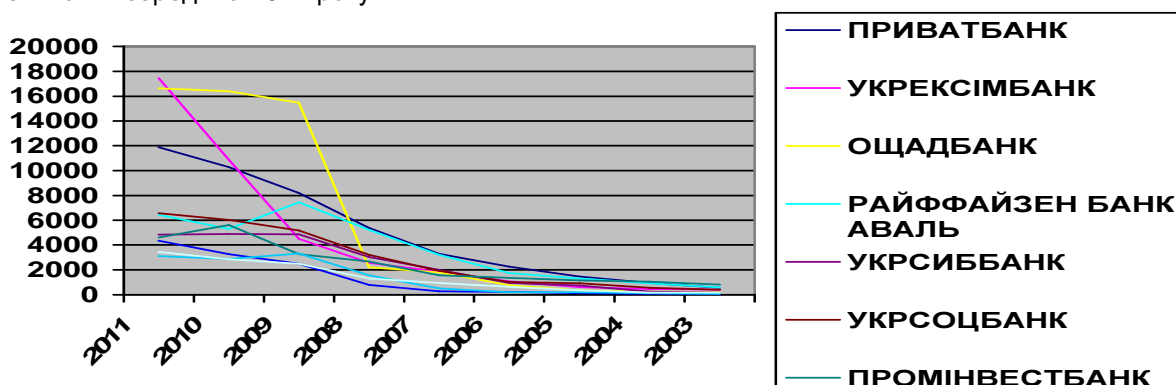
Власний капітал банків України, млн. грн.

№	Назва банку	Рік								
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	ЗАО КБ «Приватбанк»	549	956	1466	2272	3288	5389	8196	10271	11880
2	АТ «Укрексімбанк»	414	445	614	1067	1840	2563	4506	10869	17454
3	АТ «Державний ощадний банк України»	240	254	355	776	1791	2198	15472	16386	16626
4	ВАТ «Райффайзен банк Аваль»	599	907	1303	1746	3211	5223	7436	5313	6441
5	Ат «Укрсиббанк»	171	243	742	948	2000	3033	4870	4902	4855
6	ПАТ «Укрсоцбанк»	418	547	910	1027	1927	3194	5176	6028	6570
7	ПАТ «Промінвестбанк»	828	1045	1167	1368	1573	2683	3262	5610	4590
8	ВАТ «ВТБ банк»	64	75	127	225	264	789	2513	3248	4343
9	ЗАТ «Альфа-банк»	74	112	189	203	494	1559	3308	2878	3121
10	ЗАТ «ОТП банк»	164	167	354	627	949	1314	2486	2840	3437

Примітка: складено і розраховано на основі [4]

Користуючись даними наведеної таблиці, ми можемо прослідкувати тенденцію збільшення частки власного капіталу у банках України за 2003-2011 роки. Визначивши відсоткове співвідношення, отримаємо, що частка власного капіталу ЗАО КБ "Приватбанк" у 2011 році збільшилась майже у 22 рази в порівнянні з 2003 роком, АТ «Укрексімбанк» у42 рази, АТ «Державний ощадний банк України» у 69 раз, ВАТ "Райффайзен банк Аваль" у11 разів, АТ «Укрсиббанк» у 29 разів, ПАТ «Укрсоцбанк» у16 разів, ПАТ «Промінвестбанк» у 5 разів, ВАТ «ВТБ банк» у 68 разів, ЗАТ «Альфа-банк» у42 рази, ЗАТ«ОТП банк» у 21 раз.

З даних, наведених на рис. 1 чітко прослідковується тенденція нарощування комерційними банками власного капіталу у вказаний період, етапом інтенсивного збільшення власних ресурсів є 2007рік, а піком – середина 2011 року.

Рис.1. Динаміка власних ресурсів комерційних банків України

Управління ресурсами, залученими комерційними банками, об'єднує два взаємодоповнюючі аспекти: кількісний та якісний бік цього процесу. Кількісний бік полягає у зростаючому розвитку пасивних операцій банків із метою залучення якомога більшої кількості ресурсів. Для цього використовуються усі можливі заходи, що стимулюють залучення вкладів і забезпечують їх

збереження. Якісний бік управління залученими банківськими ресурсами тісно пов'язаний з розробленням напрямів їх розміщення, що дозволяє найбільш ефективно їх використовувати.

Кожен із даних методів управління взаємодоповнює один одного, тому банкам у своїй практиці необхідно застосовувати їх не окремо, а в поєднанні.

Висновки з даного дослідження. З метою збільшення власного капіталу банку необхідним є застосування таких заходів як обмеження можливостей зростання ризикових активів; впровадження дивідендної політики; залучення нових акціонерів; залучення коштів на умовах субординованого боргу. Напрямами збільшення депозитних ресурсів банку мають бути розвиток нових видів вкладів, які б відповідали зростаючим потребам клієнтів; стимулювання залучення ресурсів через збільшення та диференціацію процентної ставки; удосконалення порядку та методів виплати відсотків; використання різних видів цінних паперів; підвищення якості обслуговування клієнтів. Для якісного управління депозитною базою комерційними банками повинні вирішуватися такі завдання: визначення найбільш вигідних клієнтів, тобто таких, які забезпечать більшу стабільність депозитної бази; визначення кількості клієнтів, яких необхідно залучати для підтримання заданого обсягу депозитної бази; проведення роботи щодо залучення найбільш вигідних потенційних клієнтів; проведення гнучкої цінової політики.

Література

1. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посібник. / О.В.Васюренко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 242 с.
2. Дзюблук О.В. Оптимізація формування ресурсної бази комерційних банків / О.В. Дзюблук // Банківська справа. – №5. – 2008. – С. 38-46.
3. Гринько О. Прогнозування ресурсів банківських установ / О.Гринько, В. Хохлов // Вісник НБУ. – № 8. – 2008. – С. 30-36.
4. Власний капітал банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankografo.com>.
5. Луців Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій / Б.Л. Луців. – Тернопіль: Економічна думка & Карт-бланш, 2001. – 320 с.
6. Операції комерційних банків : навчальний посібник : навчальне видання.- 3-є вид. – К.-Львів: Алерта; ЛБІ НБУ, 2003.- 500 с.
7. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 5. – Суми: Мрія ЛТД, 2002. – 288 с.
8. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків : навчальний посібник : навчальне видання. – К. : Знання, 2002. – 216 с.

УДК 631.1

Голосенін І.О.,
аспірант¹,

Київський національний торговельно-економічний університет

ПУБЛІЧНЕ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЮ КРЕДИТІВ УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ

Постановка проблеми. Актуальність уніфікації підходів до публічної звітності про реструктуризацію пов'язана з тим, що повнота, оперативність і достовірність інформації про зміну умов кредитів впливають на оцінку якості активів банку учасниками ринку. Різна ступінь розкриття інформації заважає порівнянню банків, а нечіткість класифікації реструктуризованих кредитів створює умови для маніпуляції даними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реструктуризація кредитів розглядається українськими науковцями як складова роботи з проблемними активами. Зокрема, слід відзначити дослідження Дядечко Л. М., Карчевої Г.Т., Наріжної Н.В., Черемісової Т.А. та ін. Поруч з цим, питання удосконалення публічної звітності банків про реструктуризацію кредитів залишаються практично поза увагою. Дослідники вимушені працювати з неповними даними, ускладнюється верифікація даних, аналіз форм та ефективності реструктуризації.

¹ Науковий керівник: Шульга Н.П. – д.е.н., професор